

השייכות של קללת בלעם למצות עליה לרגל

ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים (כב, כח). רש"י: רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה.

רבו המפרשים על ענין זה למה רמזה לו דוקא מצות עליה לרגל? בספה"ק **"שם משמאל"** (תר"ע) מביא בשם אביו הגה"ק **"האבני נזר"** זי"ע שאמר, **שהמצוה הזאת של 'עליה לרגל', היא היפוך ממהות אומות העולם הרשעים כבלעם הרשע וכדומה, כי אף שרוצים ג"כ קרבת אלקות מ"מ אינם רוצים להניח מעשיהם המכוערים, וכך התנהג בלעם (כדאי בע"ז ד: עיי"ש), וישראל הם היפוך זה, וזה מורה מצות 'עולי רגלים' שהפקירו כל אחד ואחד הונו ורכושו ועלה לירושלים לראות פני השכינה, וזה הוא עיקר מצוות עליית רגלים. וזה שאמר 'אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים' הלא הם בהיפוך ממך, ומפטיר האבני נזר: ע"כ כל מי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל, והבן (כי כל המצוה הוא רק כשמניח קרקע ועולה, עי' לקמן ביתר ביאור), עכתודה"ק.**

מה שמביא מאביו האבני נזר בביאור מי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל כי זהו עיקר המצוה להניח קרקע ולעלות, הרי דבריו מבאר באורך בשו"ת **אבני נזר** (או"ח סי' של"ו אות ט"ז) בדברי הגמרא (פסחים ח:): **"אמר רב אמי כל אדם שיש לו קרקע עולה לרגל ושואין לו קרקע אין עולה לרגל"**, ומקשה: **[א]** אם הוא פטור, למה לא נשנה מי שאין לו קרקע במשנה בריש חגיגה בין אלו שפטורים מן הראי' **[ב]** קושית ה"טורי אבן" הלא שמה במשנה מבואר להיפך ש'עבד משוחרר' מחוייב בראי', אע"פ שאין לעבדים קרקעות בזמן שהיובל נוהג, כי עד עתה היה גוי ולא היה לו ירושה, ואף אם רכש קרקע היה שייך להאדון, וכן אפילו אם ירכוש עתה קרקע לעצמו הרי יש לו בו רק קנין פירות עד היובל שחוזר לבעליה, ובכל זאת חייב בראי'?

ומבאר הענין, דהנה הא דאדם דאין לו קרקע אין דינו ככל הני דנשנו ריש חגיגה, **דבאמת אף מי שאין לו קרקע אם הוא**

בירושלים **בחג מחוייב בראי'**, אלא שאינו מחוייב לעלות לרגל **מחוץ לירושלים**. וכלשון רב אמי **"מי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל"** – שאין עליו לעלות מביתו לירושלים. ונותן טעם לדבריו: דהנה בפרק מי שהיה (פסחים צג:) מפורש, דמי שהיה בערב פסח בחצות היום בדרך רחוקה פטור מכרת, דבשעה שחל החיוב פסח – אנוס הוא שאינו יכול לעלות, ולפי זה לכאורה אין מצינו ידינו ורגלינו במצוות ראי', דבשעה שחל חיוב ראי' היינו בחג – שוב אנוס הוא דאז אינו יכול לעלות.

ובזה חילק רב אמי – דמי שיש לו קרקע, **תיכף שעולה מביתו ומניח קרקעו על בטחונו של הקב"ה ומשליך קרקעו מנגד ועולה, תיכף המצוה מתחלת**, שכן משמעות התורה (תשא לב, א) ד'לא יחמוד איש את ארצו בעלותך' שילך מקרקעו לירושלים ולא יתיירא, **"א"כ המצוה משעה שהולך מקרקעו, וכיון שהמצוה גם קודם החג – חל עליו החיוב מאז**, דהוה כמו מצוה שהגיע זמנה ומחוייב לעלות. אבל מי שאין לו קרקע אין לו מצוה לעלות, שהרי את מטלטליו יכול ליקח עמו ולא נעשה אז מצוה בעלותו לירושלים, וכיון שאין חיוב עליו שוב אינו מחוייב לעלות כלל, ועל כן לא נשנה פטור זה בריש חגיגה, דשם לא נשנה רק אותם שאפילו הם בירושלים אין מחוייבים לעלות, ועבד משוחרר שפיר בכלל החיוב. כן הדבר אצל מי שאין לו קרקע, דכשהוא בתוך ירושלים בחג חייב בראי', ע"כ. (עי' שפ"א ריש חגיגה שמחדש ענין זה מדיליה שבתוך ירושלים גם מי שאין לו קרקע מחוייב)

*

עוד ביאור בדברי רש"י שרמז לו דווקא שלא יעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה, מפרש הרה"ק **המגיד מטריסק זי"ע** הכוונה, כי בלעם הרשע רצה לקלל את ישראל מכח מעשה העגל, (עי' רש"י עה"כ (לקמן כד, א) "וישת אל המדבר פניו") – ובמסכת שבת (פט.) דרשו עה"כ (תשא לב, א) **"וירא העם כי בושש משה"**, בא שש, היינו שחטאו בשש שעות, והנה קיי"ל (ע"ז סט.) דאיסורים בטלים בשישים, וכמו"כ צריכים לבטל השש שעות שחטאו בעגל בשישים, וזה נעשה ע"י שמקיימים הימים

ב. בפשטות נראה שהמהלך כאן הוא כפי השיטה שמצות ראי' בכל שבעה הוא 'תשלומין דראשון', ולכן אם ביום ראשון היה פטור משום אונס – בהיותו מחוץ לתחום, שוב אינו מחוייב בימי חוה"מ. ויש עוד לפלפל בדבריו ואכמהל"ב.

א. תשובה זו כתב להגאון רבי חיים ברלין זצ"ל (בן הנצי"ב זצ"ל), וזמן התשובה הוא בחודש ניסן, ושם כותב האבני נזר אימרתו הידועה: **"אם כי הקשה לשאול כי ימים האלו יקרי ערך – שעה ליום יחשב"**

טובים, פסח שבועות וסוכות, שיחד עם ימי החוה"מ הם ט"ו ימים (פסח וסוכות הם י"ד ושבועות אחד) ובט"ו ימים ישנם ש"ס שעות, היינו ששים פעמים שש, וע"י שמירת המועדים כראוי מתבטלים אלו השש שעות של חטא העגל, **ולכן הסמיכה תורה בפרשת כי תשא פרשת המועדות תיכף אחרי מעשה העגל, לרמז שזה תיקונו**. וזה שפירש רש"י, שבא לעקור אומה החוגגת שלש רגלים, פסח שבועות וסוכות, אשר אלו שש שעות הרעות נתבטלו בששים באלו היו"ט הקדושים. והפטיר המגיד הק': מכאן ראי' שגם חוה"מ בכלל המועדים, דאל"כ לא יהיה ששים פעמים שש שעות נגד השש שעות הרעות הנ"ל, ולכן נכון מה שפירש הרע"ב המשנה (אבות ג, יד) 'המבזה את המועדות' זהו ימי חוה"מ, ע"כ.

*

מאמר זה ברוה"ק נאמר, במענה לאחד הנוכחים בשולחנו הטהור, והכי הוה עובדא: **הגה"צ ר' יעקב מרדכי זילבערמאן זצ"ל אב"ד בילגורייא** לא היה חסיד מתחילה, ועל התקרבותו לחסידות סיפר **הרה"ק מהר"י מפשעווארסק זצ"ל** ששמע מתלמידו ששמע ממנו, שהוא נשא לבת אחד מחסידי הרה"ק מטריסק זי"ע, וחותרו הפציר בו שיסע פעם להמגיד הק' ונעתר לו ונסע לר"ח, וכששמע קריאת ה'הלל' מפ"ק נתעורר מאוד, וכשנכנס אח"כ לשחר פני קדשו, ביקשו המגיד מטריסק שיאמר בפניו חידוש בלימוד, ואמר אז ענין שעסק בתקופה ההוא, ובתוך דבריו כשהזכיר אחד המימרות בגמרא תיקנו המגיד בשמו של בעל המאמר, ואב"ד בילגורייא התפלל מאוד, כי עסק אז בסוגיא זה וידע בוודאות שלא טעה, בכל זאת כשבדק אח"כ נכח לדעת שהמגיד צדק, ואמר ע"ז שמן השמים גרמו זאת בכדי שיקבל עליו את מרותו של הרה"ק מטריסק זי"ע.

ומאז החל לנסוע לעיתים תכופות לטריסק. באחד מנסיעותיו הראשונים נסע על שב"ק פרשת בלק, ובדרך

ג. וכדאי לציין מקור קדום לזה, בפיט ליום שני דפסח (אחרי יח' וקיס') בזה"ל: יוקש אלה אלהיך אשר תעו בלעדי - המוקש של דיבור אלה אלהיך אשר תעו ערב רב ואמרו שיש בלעדי אלהים, מטה לוי) **יבופר 'אלה' ב'אלה' הם מועדי**.

ד. מימי צעירותו כבר היה נודע למתמיד עצום, והיה נקרא ה'עילוי ממאצי'וב'. בשו"ת **"שואל ומשיב"** (מהדו"ק ח"ג סי' פ"ז) כותב אליו הגרי"ש נטאנווהו זצ"ל תשובה לשאלה, וכה מתחיל דבריו: בין המצרים, מהרה יורח אור לישראל, וקנין התורה בישראל ירים, כבוד האברך החריף ושנון, מתמיד ומצא כדי מידתו, מו"ה **יעקב מרדכי נ"י מק"ק מאציב**, מכתבו נוסר לי ערב שב"ק העבר, ויען כי האיש המביא מכתבו, הפליג בשבחו אשר יומם ולילה הוגה בתורת ה', ורואה סימן יפה בלימודו, ע"כ כתבתי על ידו איזה שורות, למען הלהיב לבבו לתורה, וכו' וממשיך בדברי התשובה.

עלה על דעתו לשאול להמגיד הפירוש בהמשנה באבות "כל המבזה את המועדות" וכו' ומפרש הרע"ב שמוסב על חוה"מ אם נוהג בהן מנהג חול, והתפלא מנין לו כך, שמא הכוונה דייקא על יו"ט גופא? - אולם כששמע את דברי המגיד, שצריכים לצרף את חוה"מ להחשבון של ש"ס שעות בכדי לבטל את חטא העגל, ומה שהפטיר בביאור הרע"ב שגם חוה"מ בכלל המבזה את המועדות, אז הבין שהדברים נאמרים אליו, ונחה דעתו.

הכוונה בדברי בלעם 'תמות נפשי מות ישרים'

תמות נפשי מות ישרים ותחי אחריתי כמוהו (כג, לה).

לכאורה יפלא על שהוציא הקב"ה משפתי בלעם דברים כאלו שלמעשה לא נתקיימו? **באור החיים הק'** (ההילול חל ביום ט"ו תמוז) מיישב בפשיטות שתמות נפשי 'אלו דברי עצמו ולא דברי רוח הקודש', וכבר אמרו ז"ל (ילקוט כאן) כי כשהיה רוצה לדבר דברים שאין בהם היזק לישראל היה ה' מניחו לדבר אשר יחפון. ואמר מות ישרים, ולא אמר כמותם, שחוזר על ישראל - והפליג הרשע לשאול ענין גדול שאמרו ז"ל אנשי אמת (זוה"ק ח"א קכב): שיש שני הדרגות בצדיקים בשעת מיתתם, הא' שיוצאת הנפש מן הגוף, והולכת באין מסך מבדיל, באין מעכב עד מקום האושר העליון, ויש צדיקים שביציאת הנפש לא ישיגו גדר זה ונמנעים מלכת תיכף ומיד, ומתעכבים עד זמן מה אם יהיה להם איזה חטאים וכדומה, ואפילו חטא כל שהוא יסובב הדבר. ולזה בחר בלעם לשאול גדר העליון, **שנפשו בשעת מיתה תהיה כמיתה אותם שהולכים ביושר את פניו יתברך באין מסך ובאין מעכב**.

עוד מיישב בהאזהרה"ק, שדבריו אלו כן ברוח הקודש נאמרו, והכוונה בהם היא 'תמות נפשו מות **ביד** ישרים', שיהרגוהו ישראל כמו שכן היה. ושלישית מיישב, שרצה לומר שבהגיעו ליום המיתה ייטיב דרכיו ממעשיו הרעים ותועבותיו,

ה. הרה"ק מהר"י מפשעווארסק זי"ע היה מספר, שהרה"ק הבני **יששכר זצ"ל** אמר באמצע הלוויית הרה"ק **מראפשיין זי"ע** 'ער איז שוין ווייט' וכוונתו היה שהוא כבר בג"ע, והפליאו את הדבר, שהוא מדריגה נשגבה, שעוד לפני הקבורה כבר הגיע למקומו.

אמנם הרה"ק מהר"י היה מוסיף שאפשר להבין הדבר, ע"פ דברי הרה"ק **מצאנו זי"ע** שאמר שהכיר שלשה צדיקים שהיו כמו אדם הראשון לפני החטא, הרה"ק **המאור ושמש זי"ע**, הרה"ק **האור לשמים זי"ע**, והרה"ק **מראפשיין זי"ע** וצדיקים כאלו נכנסים לג"ע מיד. ובהו יובן שפיר שתיכף בא למנוחתו. - ולכזה מיתה התאוה בלעם הרשע...

זכות יעקב אבינו עמדה לנו נגד בלעם הרשע

מה טובו אהליך יעקב (כד, ג).

בספה"ק מבואר שכוחו של יעקב אבינו הוא שעמדה לנו נגד כוחו של בלעם הרשע שלא יוכל לשלוט על ישראל בקללותיו. מרן **החתם סופר זי"ע** כתב, עה"כ (כג, ל) 'ויעל פר ואיל במזבח' שלא מצינו שהקריב שום כבש, וטעמא דמילתא י"ל דהנה אי' ברש"י בקרבנות חג הפסח (פנחס כח, יט) 'פרים כנגד אברהם (שנאמר 'ואל הבקר רץ אברהם') אילים כנגד אילו של יצחק, כבשים נגד יעקב (שנאמר והכשבים הפריד יעקב)', הנה הכא הקריב פר נגד אברהם שהיה לו פסולת ישמעאל וכן איל שהוא נגד יצחק שהיה לו פסולת עשו - א"כ היה לו אחיזה בהם, אך כבש לא הקריב - כי יעקב מטתו שלמה ואין אחיזה לבלעם כלל, עיי"ש.

*

והנה בדרך זה מפרש גם **הגאון מהרי"ץ דושינסקיא זצ"ל** (תורת מהרי"ץ בפרשתנו) אודות המלאך שעמד בפני בלעם בדרך, ורק בכח של יעקב זכה לנצח אותו, בהקדם דברי רש"י בשם המדרש (עה"כ (כב, כו) ויוסף מלאך ה' עבדו) 'מה ראה לעמוד בשלשה מקומות, סימני אבות הראהו'.

ומבאר הענין של שייכות האבות לכאן, שהדבר רומז שהיה לבלעם מקום לאחוז באברהם ויצחק, הן מצד שלא יצא מהם רק צדיקים, והן שעבודתם שייכת גם אצל עכו"ם. דהנה בראשונה עכבו המלאך על דרך מורחב מקום שיש לנטות ימין ושמאל - רמז לאברהם שיצאו הימנו ישמעאל ובני קטורה, וכן לומר שמדת אברהם שהוא חסד, ככתוב 'ויטע אשל', שהיה דרכו בהכנסת אורחים, נמצא גם באומות העולם, ולכן עוד בידו לעבור אותו, ולכן אינו מספיק זכותו של אאע"ה לבד להמליץ ולהגן על עם ישראל בעת צרה.

בשניה, עיכבו המלאך במשעול הכרמים, גדר מזה וגדר מזה, ובכל זאת נלחץ אל הקיר ועבר, זהו כנגד יצחק אבינו שיצא ממנו עשו, והוא היה עמוד העבודה שנעקד על גבי המזבח ונגדו ערך גם בלעם מזבחות והעלה עולות להראות שגם באומות יש מעשה הקרבנות וכל כוונתו היה בזה להחליש כחו של יצחק.

אמנם בפעם השלישית הוסיף מלאך ה' ויעמוד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל - רמז ליעקב אבינו אשר היתה מטתו שלימה, וכן הוא היה עמוד התורה ככתוב ויעקב איש תם יושב אהלים, שניתנה לישראל ולא עשה כן לכל גוי רק מורשה לקהלת יעקב (ונכרי שעוסק בתורה חייב מיתה) (סנהדרין

כי רשע שבאומות היה, ואתונו שהיתה לו סוכנת כמאמרם ז"ל (ע"ז ד:) תגיד עליו, אלא שנתאוה שבשעת מיתה ישוב ויהיה ישר כישרים שבאומות. ולפי שעמד על מזגו, והנה הוא רע בתכלית הרע, ונמנע ממנו עשות ישר, לזה שאל דבר שיכול להיות - שבשעת דכדוכה של מות יהיה ישר **כי בחייו בוודאי אי אפשר לו**. ומוסיף האור החיים הק': וכיוצא בזה ראיתי רשעים שאמרו לי בפירוש - כי אם היו יודעים שיחזרו בתשובה ותיכף ימותו היו עושים, אלא שיודעים שאינם יכולים לעמוד בתשובה זמן ארוך, כי דבר מלך עליהם - מלך זקן וכסיל רח"ל. ולא שאל הרשע שימות כמיתת הצדיקים שבישראל, כי הוא מן הנמנע שיגיע להשגה זו¹.

*

מרן ה"חתם סופר זי"ע (בד"ה ותהי הב') ג"כ מתמה בדברים אלו, דבלעם הלא דיבר רק דברי ה' אשר שם בפיו, ואיך שם בפיו תפלת שוא 'תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו' וסופו מת כמות נבל? ומיישב באופן מחודש, דהנה חסידי ישראל טועמים בעוה"ז מעין עוה"ב ע"ד (ברכות יז) "עולמך תראה בחיך", ומ"מ אחריתם לחיי עוה"ב למעלה יותר גדולה.

ונראה **דחסידי אומות העולם כל אחרית תיקונם הוא שיגיעו לסוף למעלתם של ישראל בעוה"ז - וזהו העוה"ב שלהם**, אבל מה שמשיגים ישראל בעוה"ב 'עין לא ראתה'. והנה אמרו חז"ל (תמיד לב.) מה יעשה אדם ויחיה ימית עצמו, והן הנה דבר ה' בפי בלעם: 'תמות נפשי מות ישרים', הן אפילו אם אהיה צדיק וחסיד באופן ש'אמות נפשי בעוה"ז' כדרך שהישרים ממיתים עצמם מתאוות העוה"ז אפילו אם אהיה כן מ"מ 'ותהי אחריתי - רק - כמוהו' עכשיו, כמו מדרגת ישראל עכשיו במדבר הזה, לזה אזכה באחריתי אם אעשה כל התיקונים שבחיק האנושי, דהיינו להמית עצמי ע"מ להחיות כנ"ל אבל לאחריתם לא אגיע לעולם, וזהו ממעלתם ושבחם של ישראל ושפיר נאמרו דברים אלו ע"פ ה'.

ו. פעם אמר אחד מחסידי הרה"ק ה"קדושת ציון" **מבאבוב זצ"ל** שברצונו לנסוע לליזענסק להשתטח על ציון קדשו של הרבי ר' אלימלך זי"ע, שכידוע הבטיח שמי שיעלה על ציונו לא ימות בלא תשובה. הנהגה כזו לא היה נראה בעיני הרה"ק מבאבוב, ואמר לו: הרי דבריך כדברי בלעם הרשע 'תמות נפשי מות ישרים', שרק במיתתו יהיה בתשובה ובחייו יעשה ככל העולה על רוחו. והמשיך לו: תלמוד ותהגה ב"צעטיל קטן" ותיקיים את הכתוב בו, ואז 'תחיה עם תשובה' כי אין תכלית היהודי למות בתשובה כי אם כל חיותו יהיה בתשובה ומעש"ט. והוסיף לו לומר, שלכן לפני תחילת הצעטיל קטן כתב 'ואלה הדברים אשר יעשה האדם וחי בהם' - שמרמז שהם הדברים שיוכל לחיות איתם כיהודי.

נט.), לפיכך עמדה להם זכותא דיעקב שלימתא¹.

הרי מבואר שהן מה שלא יכול לעבור והן זה שלא הביא כבשים - היה הכל בזכותו של יעקב אבינו.

*

ויש להוסיף עוד במה שנתבאר, אשר הכח של יעקב אבינו שעמדה נגד בלעם שלא ישלוט היה בכוח התורה שאין בו אחיזה אצל העכו"ם, בהקדם דברי **הבני יששכר** (סיון מאמר ב' בהגה) על דברי בלעם (כג, ט) 'כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב', ומבאר **דראש צורים** נקרא יעקב - שהוא מובחר שבאבות, והנה **הגבעות** הם הרים קטנים שאינם כמו הגדולים רומז להר סיני שהוא קטן בערך תבור וכרמל, עיי"ש ביאור דבריו.

ולענינו י"ל בע"ה, שזה הכוונה בדברי בלעם מה אקוב וגו' 'כי מראש צורים אראנו' - אני רואה את יעקב אבינו מובחר שבאבות, שכוחו 'מגבעות אשורנו' - ההר סיני רומז לכח התורה, ובזה ה'ן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב' - שאין לנכרים שום שייכות לתורה ולכן א"א לי לקללם.

ויש לומר עוד, דכתיב בהמשך (כד, ב) 'וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו', מפרש רש"י עלה בלבם שלא לקללם. ומה שהכריע את בלעם שלא לקללם מבואר בתרגום יונתן 'וזקף בלעם ית עיניו וחמא ית ישראל שריין לשבטיהון בבתי מדרשיהון', שראה אותם לומדים תורה בבתי מדרשות, ולכן אמר 'וישא משלו ויאמר וגו' מה טובו אוהליך יעקב' - ומפרש בתרגום יונתן: 'כמה יאווה הינון בתי מדרשיכון במשכנא **די שמש יעקב אבוכון**' - והיינו שרמז להם, שידוע שכל הכח של בני ישראל הוא מכח התורה - ששורשו ביעקב אבינו ע"ה שהיה איש תם יושב אהלים.

*

הרה"ק האמרי אמת זצ"ל מגור אמר על מאמז"ל (פסחים פח). לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו בית, ואמר שההבדל ביניהם הוא שהר ושדה הוא מקום

ז. והנה רש"י מפרש עה"כ (כב, כד) גדר מזה וגדר מזה 'סתם גדר של אבנים', ולכא"ו מה נפקא מינה ממה עשוי הגדר, אמנם מבואר בזה"ק (וכ"ה בתרגום יונתן), דהנה יעקב כרת ברית עם לבן על גל אבנים בגלעד ונשבעו שלא לעבור את הגל להרע לזולת והנה בלעם שהיה גלגולו של לבן הפר את הברית ובא לעשות רעה ליעקב לכן התנקמו בו האבנים וכמו שנאמר (דברים יז, ז) יד העדים תהיה בו בראשונה, והאתון לחצה רגלו של בלעם אל האבנים ונעשה חיגר.

לרבים ופתוח לכל ואילו יעקב קראו בית שהוא סתום ואין לזה מגע לנכרי.

ולדברינו י"ל פשט בדבריו הק', אשר מידותיהם של אברהם ויצחק, 'עבודה וגמילות חסדים', הם כרשות הרבים והמקום פתוח גם לנכרים כנ"ל, אמנם מידת יעקב - עמוד התורה, הרי הוא כבית, רשות היחיד הסגור אך ורק למען ישראל עם קרובו.

*

ויש להוסיף עוד, דאכן בלעם הרשע לא היה יכול לקללם מחמת התורה, אמנם וכי כל אחד מישראל שייך לתורה, הלא ישנם אנשים בישראל העוסקים במשא ומתן ואינם עוסקים בתורה? לזה א"ש להסמיק דברי האור החיים הק' בהמשך הכתובים שהם ככפתור ופרח לענינו, שבלעם הרשע אמר שא"א לו לקלל את ישראל - ומבאר כי מה טובו אהליך יעקב וכו' הרומז לתורה, ותיכף מסמיק לזה 'כנחלים נטיו, כגנות עלי נהר, כאהלים נטע ה', כארזים עלי מים'.

וביאר בזה שהם מחולקים לד' כיתות מישראל, **כת הראשון** הם כשמואל הנביא שמסבבים בין ישראל ללמדם תורה - כנחלים נטיו; **כת השני**, הם הצדיקים הקבועים על מקומם ללמד ולהשפיע - כגנות עלי נהר, שנהנים מפירותיהם שהולכים למרחוק; **כת השלישי**, הם הלומדים לעצמם, ואין בהם כח להשפיע - כאהלים נטע ה', שיושב באוהל ולומד לעצמו; **כת הרביעי**, הם המחזיקים ידי לומדי תורה והם יוצאים למלאכתם - כארזים עלי מים, שרומז לבעלי קומה ובעלי כח בעוה"ז אבל אינם נותנים פירות בתורה לפני שאינם לומדים בתורה, וגם הם 'עלי מים' כי המחזיק ידי לומדי תורה חולק עמהם שכו.

ומסיים דבריו הק': **והכוונה בכל המאמר, לומר שכל ישראל עומדים בשורש הקדושה זאת התורה, ואפילו העוסקים בענין עולם הזה.** עיי"ש באורך דבריו הק'.

הרי לך שכח התורה ישנה בכל אחד מישראל, ועל דבר זה לא היה ביכולתו לעמוד נגדם ולקללם, אלא ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך.

לקבל הגליון או לנדב

ניתן לפנות להמערכת:

bhagan111@gmail.com

לדארות והוספות: 054-8449360

© כל הזכויות שמורות להמו"ל

ניתן לשמוע השיעורים

במערכת קול הלשון (מספר מיוחד) 03-6171185